

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση
Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Αθήνα: 25/11/2019

6^ο ΔΕΛΤΙΟ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ: «Ειδικό Ευρωβαρόμετρο για διακρίσεις στην Ευρωπαϊκή Ένωση: Στάσεις και αντιλήψεις για την αναπηρία στην Ελλάδα και την Ε.Ε.»

ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΡΙΟ ΘΕΜΑΤΩΝ ΑΝΑΠΗΡΙΑΣ

Το Παρατηρητήριο Θεμάτων Αναπηρίας της Εθνικής Συνομοσπονδίας Ατόμων με Αναπηρία (Ε.Σ.Α.μεΑ.), εφεξής «Παρατηρητήριο» με αντικείμενο την επιστημονική καταγραφή, τη μελέτη και την έρευνα σε θέματα αναπηρίας, στοχεύει στο να καθιερωθεί ως βασική πηγή πληροφόρησης για τις εξελίξεις στο πεδίο της αναπηρίας. Συγκεντρώνοντας και αναλύοντας δεδομένα και πληροφόρηση από εγχώριες και διεθνείς πηγές, το Παρατηρητήριο θα συμβάλλει στην παρακολούθηση, στην προστασία και στην προώθηση των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία, χρόνιες παθήσεις και των οικογενειών τους.

Βασικός πυλώνας στη δραστηριότητα του Παρατηρητηρίου, αποτελεί η συγκέντρωση και η ανάλυση στατιστικών δεδομένων σε βασικούς τομείς που αφορούν στις συνθήκες διαβίωσης και στα εμπόδια που αντιμετωπίζουν τα άτομα με αναπηρία και χρόνιες παθήσεις ως προς την άσκηση των δικαιωμάτων τους.

Επιπρόσθετα, το «Παρατηρητήριο», καλείται να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη των εθνικών στατιστικών για την αναπηρία. Με τον νόμο ν.4488/2017, το Παρατηρητήριο της Ε.Σ.Α.μεΑ. θεσμοθετείται ως ο βασικός συνομιλητής της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής και των λοιπών φορέων του Ελληνικού Στατιστικού Συστήματος αναφορικά με την υποχρέωσή τους να αναπτύσσουν, να παράγουν και να διαδίδουν επίσημες στατιστικές σχετικά με τα άτομα με αναπηρία. Ειδικότερα, προβλέπεται ότι για τους σκοπούς του σχεδιασμού των ως άνω στατιστικών και της διάχυσης των παραγόμενων δεδομένων, οι αρμόδιοι φορείς τελούν σε διαβούλευση με το Παρατηρητήριο Θεμάτων Αναπηρίας της Εθνικής Συνομοσπονδίας Ατόμων με Αναπηρία (Ε.Σ.Α.μεΑ.).

Στο πλαίσιο υλοποίησης της Δράσης 1.2 (Π.Ε.2) του Υποέργου 1 της Πράξης «Παρατηρητήριο Θεμάτων Αναπηρίας» που υλοποιεί η Ε.Σ.Α.μεΑ. στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» με τη συγχρηματοδότηση του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου (ΕΚΤ) και εθνικών πόρων, το Παρατηρητήριο συντάσσει και δημοσιεύει σε τακτά χρονικά διαστήματα δελτία στατιστικής πληροφόρησης αφιερωμένα σε συγκριμένα θεματικά πεδία, όπου παρουσιάζει τα σημαντικότερα ευρήματα και τάσεις όπως αυτά προκύπτουν μέσω της επεξεργασίας των διαθέσιμων στατιστικών στοιχείων.

Για περισσότερες πληροφορίες για το Έργο, απευθυνθείτε στην Ιστοσελίδα του Έργου: www.paratiritirioanapirias.gr.

EUROPEAN
DISABILITY
FORUM

Περιεχόμενα

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	3
ΒΑΣΙΚΑ ΕΥΡΥΜΑΤΑ.....	7
ΑΝΑΛΥΣΗ ΕΥΡΥΜΑΤΩΝ.....	11
1 Σχέση και ταύτιση με ομάδες που διατρέχουν κίνδυνο διάκρισης.....	11
1.1 Κοινωνική συναναστροφή με άτομα με αναπηρία.....	11
1.2 Αυτοπροσδιορισμός ως μειονότητα στη βάση των κριτηρίων διάκρισης.....	12
2 Αντιλαμβανόμενη έκταση των διακρίσεων.....	12
3 Στάσεις απέναντι στα άτομα με αναπηρία.....	15
3.1 Πως θα ένιωθαν εάν το ανώτατο πολιτικό αξίωμα κατείχε ένα άτομο με αναπηρία.....	15
3.2 Πως θα ένιωθαν εάν ένας συναδέλφους τους ήταν άτομο με αναπηρία.....	16
3.3 Πως θα ένιωθαν εάν το παιδί τους διατηρούσε σχέση/δεσμό με άτομο με αναπηρία.....	16
4 Προσωπική εμπειρία διάκρισης.....	18
5 Αντιλήψεις σχετικά με τις ίσες ευκαιρίες στην απασχόληση.....	19
5.1 Η αναπηρία ως μειονέκτημα στην εύρεση εργασίας.....	19
5.2 Αντιλήψεις για τις πολιτικές ενσωμάτωσης στο χώρο εργασίας.....	20
6 Αντιλήψεις για τα εφαρμοζόμενα μέτρα και τις δημόσιες πολιτικές.....	21
7 Ανάληψη δράσης από τους πολίτες για την καταπολέμηση των διακρίσεων.....	23
8 Απόψεις σχετικά με την ενσωμάτωση πληροφοριών για τη διαφορετικότητα στα σχολικά μαθήματα και το εκπαιδευτικό υλικό.....	24
9 Ανώνυμη χορήγηση προσωπικών δεδομένων για την αναπηρία και την υγεία για ερευνητικούς σκοπούς με στόχο την καταπολέμηση των διακρίσεων.....	25
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	27
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ.....	27

Προσβάσιμο αρχείο Microsoft Word (*.docx)

Το παρόν αρχείο ελέγχθηκε με το εργαλείο *Microsoft Accessibility Checker* και δε βρέθηκαν θέματα προσβασιμότητας. Τα άτομα με αναπηρία δε θα αντιμετωπίζουν δυσκολίες στην ανάγνωσή του.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση
Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Με αφορμή τη δημοσίευση τον Οκτώβριο του Ειδικού Ευρωβαρόμετρου-έτους 2019 για τις διακρίσεις στην Ευρωπαϊκή Ένωση, αφιερώσαμε το 6^ο κατά σειρά δελτίο του Παρατηρητηρίου Θεμάτων Αναπηρίας στις διακρίσεις λόγω αναπηρίας, όπως αυτές αποτυπώνονται στις στάσεις και αντιλήψεις που εξετάζονται στην ειδική έρευνα του Ευρωβαρόμετρου.

Το Ευρωβαρόμετρο αποτελεί σειρά πολυθεματικών, πανευρωπαϊκών ερευνών που διενεργούνται από το 1970 για λογαριασμό της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της αρμόδιας Γενικής Διεύθυνσης Επικοινωνίας (Directorate-General for Communication)¹. Οι δημοσκοπήσεις του Ευρωβαρομέτρου διακρίνονται σε τακτικές «Standard Eurobarometer», ειδικές (special Barometer) και έκτακτες (Flash Barometer)², και συνδυαστικά διερευνούν ποικίλες θεματικές με σκοπό τη διαχρονική παρακολούθηση της κοινής γνώμης στα κράτη μέλη της Ε.Ε.³

Με αυτό το δελτίο το Παρατηρητήριο εγκαινιάζει την ενασχόλησή του με τα δεδομένα του Ευρωβαρόμετρου υπό τη οπτική των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία, η οποία θα είναι εφεξής συστηματική, καθώς το Ευρωβαρόμετρο αποτελεί μια από τις μεγαλύτερες συλλογές ποσοτικών-ερευνητικών δεδομένων τόσο ως προς τη θεματολογία όσο και ως προς το χρονολογικό εύρος και τη γεωγραφική κάλυψη της έρευνας.

Το Ειδικό Ευρωβαρόμετρο για τις διακρίσεις στην Ε.Ε. επικεντρώνεται μεταξύ άλλων και στις διακρίσεις λόγω αναπηρίας, και διενεργείται σε περιοδική βάση, έχοντας από το 2006 μέχρι σήμερα συμπληρώσει 5 ερευνητικά κύματα (2006, 2009, 2012, 2015, 2019).

Το τελευταίο κύμα της έρευνας, πραγματοποιήθηκε τον Μάιο του 2019 σε δείγμα 27.438 ευρωπαϊών πολιτών με τη μέθοδο των προσωπικών συνεντεύξεων. Στην Ελλάδα πραγματοποιήθηκαν 1.016 ατομικές συνεντεύξεις κατά το διάστημα 9-20/5/2019.

1 Συγκεκριμένες ενότητες ερωτημάτων μπορούν να ενσωματωθούν στην έρευνα κατόπιν απαίτησης και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

2 Στο τακτικό ευρωβαρόμετρο εξετάζονται κυρίως οι απόψεις και οι στάσεις των πολιτών απέναντι στην ευρωπαϊκή ενοποίηση, τις πολιτικές, τους θεσμούς και τους γενικούς κοινωνικοπολιτικούς προσανατολισμούς και προτεραιότητες της ευρωπαϊκής ένωσης, καθώς και ειδικότερα θέματα σχετικά με τις κοινωνικές, πολιτικές και πολιτισμικές ταυτότητες και τάσεις και με τις εκάστοτε πολιτικές/οικονομικές συνθήκες. Τα ειδικά ευρωβαρόμετρα επικεντρώνονται στη διερεύνηση σε μεγαλύτερο βάθος ειδικών θεματικών εννοιών οι οποίες καλύπτουν στο σύνολο τους, ευρεία και ποικίλη θεματολογία σχετικά με την επικοινωνία και την τεχνολογία, την κατανάλωση, το περιβάλλον, την εκπαίδευση, την εργασία, την υγεία των πολιτών, την οικογενειακή ζωή, τον κοινωνικό αποκλεισμό, τις σχέσεις των φύλων, τη δικαιοσύνη και την ψυχαγωγία.

3 Επίσης διενεργούνται και στις υποψήφιες προς ένταξη χώρες.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση
Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Στο δελτίο, παρουσιάζονται αφενός τα τελευταία δεδομένα της έρευνας του 2019, αφετέρου οι διαχρονικές εξελίξεις μέσω της δευτερογενούς στατιστικής επεξεργασίας στοιχείων για τα έτη 2015, 2012, 2009, 2006. Τα δεδομένα που χρησιμοποιήθηκαν έχουν αντληθεί από:

- Τις επίσημες εκθέσεις αποτελεσμάτων του Ευρωβαρόμετρου που δημοσιεύονται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή,
- Την αρχειακή πλατφόρμα δεδομένων GESIS: <https://www.gesis.org/eurobarometer-data-service/home>., στην οποία παρέχονται με ελεύθερη πρόσβαση τα πρωτογενή δεδομένα των ερευνών του Ευρωβαρόμετρου.

Παρότι οι προσεγγίσεις και οι μεθοδολογίες μέτρησης που χρησιμοποιούνται στο Ευρωβαρόμετρο έχουν μεταβληθεί σημαντικά κατά το διάστημα αναφοράς (2006-2019), επαναλαμβάνονται σταθερά στην έρευνα ορισμένα ερωτήματα ώστε να εξασφαλίζεται η διαχρονική συγκρισιμότητα των δεδομένων.

Στην έρευνα εξετάζονται, οι αντιλήψεις των πολιτών σχετικά με τη διάδοση των διακρίσεων στη χώρα τους, οι στάσεις απέναντι σε κοινωνικές ομάδες που βρίσκονται σε κίνδυνο διακρίσεων, οι προσωπικές εμπειρίες διάκρισης, οι αντιλήψεις σχετικά με τις ίσες ευκαιρίες στην απασχόληση καθώς και για τα μέτρα και τις πολιτικές καταπολέμησης των διακρίσεων.

Στο πλαίσιο της έρευνας, ως **διάκριση** νοείται η κατάσταση κατά την οποία ένα άτομο ή μια ομάδα ατόμων αντιμετωπίζεται λιγότερο ευνοϊκά από άλλα άτομα ή ομάδες λόγω προσωπικών χαρακτηριστικών. Μαζί με την έννοια των διακρίσεων η έρευνα εστιάζει και στις περιπτώσεις **παρενόχλησης**, η οποία νοείται ως μια ανεπιθύμητη συμπεριφορά με σκοπό ή αποτέλεσμα την προσβολή της αξιοπρέπειας ενός ατόμου και τη δημιουργία ενός εχθρικού, εξευτελιστικού, ταπεινωτικού ή προσβλητικού περιβάλλοντος⁴. Οι διαφορετικοί λόγοι διάκρισης που καλύπτει η έρευνα του 2019 περιλαμβάνουν εκτός από την αναπηρία, το φύλο, την ηλικία, την εθνοτική καταγωγή, το χρώμα του δέρματος, τον σεξουαλικό προσανατολισμό, τη θρησκεία/πεποιθήσεις, τους Ρομά, τα διεμφυλικά και τα διαφυλικά άτομα.

Για την ορθή κατανόηση των δεδομένων που παρουσιάζονται, παραθέτουμε εισαγωγικά ορισμένες διευκρινήσεις.

α) Η έρευνα αφορά σε στάσεις και αντιλήψεις των πολιτών αναφορικά με τις διακρίσεις και τις ομάδες που βρίσκονται σε κίνδυνο διάκρισης. Συνεπώς δεν πρέπει να εκλαμβάνεται ως μια αντικειμενική καταγραφή της υφιστάμενης κατάστασης στο πεδίο των διακρίσεων. Έχει αποδειχτεί εξάλλου ότι, οι αντιλήψεις των πολιτών σχετικά με την διάδοση των διακρίσεων διαμορφώνονται από πολλούς και διαφορετικούς παράγοντες. Η κοινωνικοπολιτική

4 Βλ. European Commission (2015)

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση
Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ανάπτυξη - εργασία - αλληλεγγύη

συγκυρία σε κάθε χώρα (οικονομική κρίση, προσφυγική κρίση κ.α.), το νομικό πλαίσιο και η κουλτούρα, ο βαθμός ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης των πολιτών σε θέματα διακρίσεων, αποτελούν βασικούς παράγοντες που διαμορφώνουν τις αντιλήψεις σχετικά με τις υφιστάμενες διακρίσεις.

β) Όπως προκύπτει από τα συμπεράσματα της έκθεσης του Ευρωβαρόμετρου, οι αντιλήψεις αυτές συσχετίζονται επίσης σε ατομικό επίπεδο με δημογραφικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά όπως, το εκπαιδευτικό επίπεδο, η ηλικία, η πολιτική αυτο-τοποθέτηση, η κοινωνική συναναστροφή με άτομα που ανήκουν σε ευάλωτες ομάδες, αλλά και η αντίληψη του ατόμου για τον εαυτό του ως μέρος μιας μειονοτικής ομάδας.

γ) Οι διακρίσεις αντιμετωπίζουν νομικές απαγορεύσεις στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ενώ σύμφωνα με τις αξίες και τις αρχές του ευρωπαϊκού πολιτισμού κρίνονται ως ηθικά και πολιτικά καταδικαστέες. Εντός αυτού του πλαισίου, αποτρέπεται η ανοιχτή έκφραση των προκαταλήψεων, και ευνοείται η τάση των ερωτώμενων σε μια έρευνα γνώμης να δίνουν τις κοινωνικά επιθυμητές απαντήσεις «social desirable responding», δηλαδή απαντήσεις που ο ερωτώμενος πιστεύει ότι δίνουν θετική εικόνα για τον ίδιο, σύμφωνα με τα ισχύοντα κοινωνικά πρότυπα. Οι σύγχρονες προκαταλήψεις εκφράζονται συχνά με έμμεσους και συγκαλυμμένους τρόπους, ενώ ενδέχεται και στο ίδιο το άτομο να μην είναι συνειδητές. Τα στερεότυπα για ορισμένες κοινωνικές ομάδες, μεταξύ των οποίων τα άτομα με αναπηρία, είναι τόσο βαθιά ριζωμένα στην πολιτισμική μνήμη και γνώση, που παρά τη λεκτική υιοθέτηση ανεκτικών και αντιρατσιστικών αντιλήψεων από μερίδα των πολιτών, επενεργούν αυτόματα στο συναισθηματικό επίπεδο διαμόρφωσης των στάσεων. Συνεπώς, *η σύγχρονη μορφή των προκαταλήψεων, οι οποίες αναπτύσσονται σε κοινωνίες όπου οι παραδοσιακές εμφανείς προκαταλήψεις έχουν απαγορευτεί, περιλαμβάνει εκλεπτυσμένες, κρυμμένες μορφές υποτίμησης* (Πανταζής: 2015), οι οποίες ανιχνεύονται δύσκολα με τη μέθοδο του ερωτηματολογίου. Με δεδομένους αυτούς τους προβληματισμούς, απαιτείται να ερμηνεύουμε με προσοχή τα δεδομένα, λαμβάνοντας υπόψη το κοινωνικοπολιτικό πλαίσιο, και στη βάση της συγκριτικής και διαχρονικής ανάλυσης.

Υπό τη δικαιωματική οπτική, η σημασία των κοινωνικών αντιλήψεων και των στάσεων απέναντι στην αναπηρία είναι καταλυτική ως προς τη διαμόρφωση των συνθηκών και των πλαισίων άσκησης των δικαιωμάτων. Γι' αυτό και η Ε.Σ.Α.μεΑ., από την ίδρυσή της έως και σήμερα, ιεραρχεί ως ύψιστη προτεραιότητα στις δράσεις της την άρση των στερεοτύπων και τη διάδοση της κοινωνικής αντίληψης για την αναπηρία. Οι αντιλήψεις και οι στάσεις μπορούν να αποτελέσουν είτε βασικό διευκολυντή είτε σοβαρό εμπόδιο στη ένταξη και τη συμμετοχή των ατόμων με αναπηρία στην κοινωνία. Το οικογενειακό και κοινωνικό περιβάλλον, οι εργοδότες και οι εργαζόμενοι, οι παραγωγοί αγαθών και υπηρεσιών, οι εκπαιδευτικοί και οι επαγγελματίες υγείας, τα στελέχη της δημόσιας διοίκησης, αποτελούν

σελ. 5

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση
Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ομάδες οι στάσεις των οποίων εντείνουν τα εμπόδια ή αντίθετα μπορούν να διευκολύνουν την πρόσβαση των ατόμων σε τομείς της κοινωνικής και δημόσιας ζωής.

Τα στατιστικά δεδομένα για τις στάσεις και αντιλήψεις στα θέματα των διακρίσεων, στο πλαίσιο της ερευνητικής δραστηριότητας του Παρατηρητηρίου εξετάζονται ως εν δυνάμει δείκτες παρακολούθησης της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες, και ειδικότερα, του άρθρου 5 για την ισότητα και τη μη-διάκριση και του άρθρου 8 για την Αφύπνιση της κοινωνίας (Raise awareness). Η Σύμβαση ως ένα ενιαίο στο σκοπό και στη φιλοσοφία κείμενο, αποτελεί συνολικά τη νομική αποτύπωση της αναγκαίας ιδεολογικής μεταστροφής της κοινωνίας στα ζητήματα της αναπηρίας. Η δικαιωματική προσέγγιση που θεμελιώνει, αναγνωρίζει τα άτομα με αναπηρία ως υποκείμενα με πλήρη δικαιώματα και ελευθερίες και ικανότητα πλήρους συμμετοχής στη κοινωνική ζωή. Οι περιορισμοί που αντιμετωπίζουν τα άτομα με αναπηρία στη συμμετοχή τους στην κοινωνική ζωή, για τη Σύμβαση, δεν αποτελούν συνέπεια των σωματικών ή νοητικών δυσκολιών, αλλά απορρέουν από την αλληλεπίδρασή τους με τα εμπόδια του κοινωνικού περιβάλλοντος, μεταξύ των οποίων και τα συμπεριφορικά/ιδεολογικά.

Ως εκ τούτου, στο άρθρο 5, τα Κράτη αναγνωρίζουν ότι όλα τα άτομα είναι ίσα ενώπιων και σύμφωνα με τον νόμο, και δικαιούνται ίση προστασία και ίσα οφέλη από τον νόμο. Προκειμένου να διασφαλίσουν τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία σε ίση βάση με τους άλλους, τα Κράτη απαγορεύουν όλες τις διακρίσεις λόγω αναπηρία και δεσμεύονται να εξασφαλίσουν νομική προστασία κατά των διακρίσεων για οποιοδήποτε λόγο.

Αναγνωρίζοντας ωστόσο το ειδικό βάρος του ζητήματος των κοινωνικών αντιλήψεων ως προς την εφαρμογή της αρχής της ισότητας, η Σύμβαση αφιερώνει στο θέμα της κοινωνικής ευαισθητοποίησης ξεχωριστό άρθρο με οριζόντια εφαρμογή. Με το άρθρο 8, τα Κράτη αναλαμβάνουν να υιοθετήσουν άμεσα και αποτελεσματικά μέτρα προκειμένου να ενημερώσουν όλη την κοινωνία σχετικά με τα άτομα με αναπηρία, να ενθαρρύνουν τον σεβασμό των δικαιωμάτων και της αξιοπρέπειάς τους, να καταπολεμήσουν τα στερεότυπα, τις προκαταλήψεις και τις επιβλαβείς πρακτικές σε βάρος τους, σε όλους τους τομείς της ζωής, και να προάγουν την ενημέρωση για τις ικανότητες και τη συνεισφορά τους.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση
Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΒΑΣΙΚΑ ΕΥΡΥΜΑΤΑ

Σύμφωνα με τα διαχρονικά δεδομένα του Ευρωβαρόμετρου διαπιστώνεται σε ευρωπαϊκό επίπεδο τα τελευταία χρόνια, μια σταθερή πορεία βελτίωσης των στάσεων των πολιτών απέναντι σε όλες τις ομάδες που αντιμετωπίζουν διακρίσεις, και στα άτομα με αναπηρία. Σε σύγκριση με το παρελθόν, ο κοινωνικός κύκλος των πολιτών της Ε.Ε. αποκτάει μεγαλύτερη ποικιλομορφία, και διαπιστώνεται ότι όλο και περισσότεροι Ευρωπαίοι δηλώνουν ότι έχουν φίλους ή γνωστούς με αναπηρία. Ταυτόχρονα, οι πολίτες αισθάνονται περισσότερο άνετα σε σύγκριση με προηγούμενα χρόνια όταν τα άτομα με αναπηρία αναλαμβάνουν θέσεις και ρόλους στη δημόσια, αλλά και στην προσωπική τους ζωή. Ως προς την έκταση των διακρίσεων λόγω αναπηρίας, οι ευρωπαίοι που θεωρούν ότι οι διακρίσεις αυτές είναι εκτεταμένες στη χώρα τους, μειώνονται κατά το διάστημα αναφοράς.

Τα ποσοστά σε επίπεδο Ε.Ε. σκιαγραφούν γενικές τάσεις, συγκαλύπτουν όμως σημαντικές διαφοροποιήσεις μεταξύ των κρατών μελών, με τους πολίτες για παράδειγμα χωρών όπως η μεγάλη Βρετανία, η Ολλανδία, η Σουηδία, η Ισπανία και η Ιρλανδία να είναι σταθερά μεταξύ των πολιτών που αισθάνονται περισσότερο άνετα με τις ομάδες σε κίνδυνο διάκρισης, ενώ από τη άλλη, οι πολίτες της Βουλγαρίας, της Ουγγαρίας, της Λιθουανίας και της Λετονίας να καταγράφονται σχεδόν πάντα μεταξύ αυτών με τη μικρότερη εξοικείωση.

Στην Ελλάδα, επιβεβαιώνονται ορισμένες γενικές τάσεις αλλά και διαπιστώνονται διαφοροποιήσεις σε σύγκριση με τα ευρωπαϊκά δεδομένα.

Ειδικότερα, όπως και σε επίπεδο Ε.Ε., και στην Ελλάδα καταγράφεται διαχρονικά θετική μεταβολή των αντιλήψεων και των στάσεων των πολιτών απέναντι στα άτομα με αναπηρία.

Ωστόσο, η συνολική εξέταση των δεικτών που παρουσιάζονται, μας οδηγεί στο συμπέρασμα ότι στις αντιλήψεις και τις στάσεις των πολιτών της χώρας επενεργούν ταυτόχρονα αντιφατικοί παράγοντες. Πιο αναλυτικά, από τη μία διαπιστώνεται πλειοψηφική αποδοχή των αρχών της ισότητας, της δικαιοσύνης και της ανεκτικότητας, οι οποίες ενσωματώνονται τουλάχιστον στο επίπεδο των έκδηλων αντιλήψεων για τα άτομα με αναπηρία, από την άλλη αναδύονται σε μεγάλο τμήμα του πληθυσμού φοβικές και συντηρητικές στάσεις που συνδέονται με εμμένοντα αρνητικά στερεότυπα για την αναπηρία. Παράλληλα, στη χώρα μας σε αντίθεση με την Ε.Ε. οι πολίτες, σε πλειοψηφικό ποσοστό, αντιλαμβάνονται σήμερα ως εκτεταμένες τις διακρίσεις λόγω αναπηρίας και μάλιστα, η αίσθηση αυτή των πολιτών δεν φαίνεται να έχει καμφθεί σημαντικά κατά το διάστημα 2006-2019.

Ειδικότερα για τη χώρα μας, προκύπτουν τα εξής ευρήματα:

σελ. 7

- Οι πολίτες της χώρας καταγράφουν το τρίτο μεγαλύτερο εθνικό ποσοστό (53%) πολιτών που πιστεύουν ότι οι διακρίσεις λόγω αναπηρίας είναι διαδεδομένες στη χώρα (Ε.Ε.: 44%).
- Στην Ελλάδα, παρότι έχει σημειώσει αύξηση τα τελευταία χρόνια, καταγράφεται ένα από τα χαμηλότερα ποσοστά πολιτών που αναφέρουν ότι έχουν κοινωνικές συναναστροφές με άτομα με αναπηρία. Το ποσοστό ανέρχεται στο 46%, ενώ σε επίπεδο Ε.Ε. είναι 63%.
- Πάνω από τους 8 στους 10 υποστηρίζουν ότι αισθάνονται άνετα με την ιδέα ενός ατόμου με αναπηρία στο ανώτατο πολιτικό αξίωμα της χώρας, και οι 9 στους 10 νιώθουν επίσης «άνετα» με το ενδεχόμενο να έχουν έναν συνάδελφο με αναπηρία.
- Αντιθέτως, λιγότεροι από τους μισούς ερωτηθέντες στη χώρα (47%), ποσοστό σημαντικά χαμηλότερο από το ευρωπαϊκό, νιώθουν «άνετα» στην ιδέα ότι ένα από τα παιδιά τους συνάπτει δεσμό με άτομο με αναπηρία.
- Οι πολίτες στη χώρα αναγνωρίζουν σε ιδιαίτερα μειωρητικό ποσοστό τον εαυτό τους ως μέρος μειονοτικής ομάδας, καταγράφοντας το χαμηλότερο στην Ε.Ε. ποσοστό πολιτών (2019: 4%), που αυτοπροσδιορίζονται ως μειονότητα στη βάση του συνόλου των κριτηρίων της έρευνας (φύλο, ηλικία, εθνοτική καταγωγή, φυλή, σεξουαλικό προσανατολισμό, θρησκεία/πεποιθήσεις, αναπηρία κ.λπ.).
- Μόνο ελάχιστοι αναφέρουν ότι έχουν οι ίδιοι αντιμετωπίσει, τους τελευταίους 12 μήνες, διάκριση ανεξαρτήτως αιτίας, καταγράφοντας ένα από τα 3 χαμηλότερα εθνικά ποσοστά της τάξεως του 7% (ΕΕ:17%).
- Οι μισοί πολίτες της χώρας θεωρούν ότι η αναπηρία στην Ελλάδα είναι δυνητικό μειονέκτημα για έναν υποψήφιο εργαζόμενο (Ελλάδα: 51%/ ΕΕ: 41%).
- Ωστόσο ποσοστό πολιτών 57%, ταυτόσημο με το ποσοστό σε επίπεδο Ε.Ε., πιστεύουν ότι στο εργασιακό τους περιβάλλον «γίνονται αρκετά» για να προωθηθεί η διαφορετικότητα της αναπηρίας. Το ποσοστό αυτό δε, έχει σημειώσει εντυπωσιακή αύξηση 20 μονάδων ανάμεσα στα έτη 2015 και 2019.
- Σημαντική μερίδα πολιτών κρίνει ως εντελώς αναποτελεσματικές τις δημόσιες πολιτικές καταπολέμησης των διακρίσεων (35%).
- Ωστόσο, σε επίπεδο ατομικής δράσης με στόχο την άρση των διακρίσεων οι πολίτες της Ελλάδας εμφανίζουν ένα από τα χαμηλότερα ποσοστά δραστηριοποίησης στην Ε.Ε. Μεταξύ των 4 τελευταίων, βρίσκονται οι πολίτες της χώρας αναφορικά με τη «συμμετοχή σε οργάνωση/εκστρατεία για την καταπολέμηση των διακρίσεων» και την «τοποθέτηση σε ζητήματα διάκρισης στον χώρο εργασίας».
- Η ενσωμάτωση της διάστασης της αναπηρίας στα σχολικά μαθήματα και το εκπαιδευτικό υλικό, καταλαμβάνει τα μεγαλύτερα ποσοστά θετικών στάσεων (σε σύγκριση με τους άλλους λόγους διάκρισης) των ερωτηθέντων, με το 93% του εθνικού δείγματος να «συμφωνούν απολύτως» ή «μάλλον να συμφωνούν» με την ένταξη πληροφοριών για την αναπηρία στα σχολεία. Ωστόσο το 1/3 του δείγματος, παρότι εκφράζουν θετική γνώμη

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση

Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ανάπτυξη - εργασία - αλληλεγγύη

διαπιστώνεται ότι διατηρούν ενδιαασμούς, καθώς δηλώνουν «μάλλον» και όχι απολύτως σύμφωνοι με αυτό το μέτρο.

ΒΑΣΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Τα στοιχεία που δημοσιεύουμε σήμερα μας οδηγούν στο συμπέρασμα ότι παρόλο που η Ελληνική κοινωνία, έχει κάνει ουσιαστικά βήματα προς την αποδοχή της αναπηρίας ως μέρος της ανθρώπινης ποικιλομορφίας, οι διακρίσεις λόγω αναπηρίας στην Ελλάδα παραμένουν εκτεταμένες, και εξακολουθούν να υφέρπουν στις αντιλήψεις και στις στάσεις των πολιτών αρνητικά στερεότυπα και προκαταλήψεις για τα άτομα με αναπηρία. Ωστόσο οι προσπάθειες που γίνονται εκ μέρους του ελληνικού κράτους για την προστασία των ατόμων με αναπηρία από τις διακρίσεις αλλά και στο κομμάτι της ευαισθητοποίησης της κοινωνίας, είναι ισχνές.

Τα ενδιαφέροντα αυτά στοιχεία, επιβεβαιώνουν την επιτακτική αναγκαιότητα και το δικαίωμα του αιτήματος της Ε.Σ.Α.μεΑ., σχετικά με την επέκταση της νομικής προστασίας κατά των διακρίσεων λόγω αναπηρίας πέραν του πεδίου της απασχόλησης. Σύμφωνα εξάλλου και με τις συστάσεις της Επιτροπής των Ηνωμένων Εθνών που εξέτασε την πρόοδο της χώρας ως προς την υλοποίηση της Σύμβασης, απαιτείται να συγκροτηθεί στη χώρα μας, ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο που να εγγυάται την ίση μεταχείριση και την προστασία από τις διακρίσεις, συμπεριλαμβανομένης της πρόβλεψης συγκεκριμένων μέτρων και εξατομικευμένης στήριξης, καθώς και της προστασίας από την άρνηση εύλογων προσαρμογών, ιδιαίτερα σε σημαντικούς τομείς όπως η εκπαίδευση, η κοινωνική προστασία και η παροχή αγαθών και υπηρεσιών. Ειδικότερα η Επιτροπή καλεί τη χώρα να προχωρήσει άμεσα στη θέσπιση νομοθεσίας (όπως προβλέπεται στο Άρθρο 74 του νόμου 4488/2017) ώστε να εγγυηθεί την ίση μεταχείριση και να απαγορεύσει τις διακρίσεις κατά των ατόμων με αναπηρία, και ιδίως στους τομείς της εκπαίδευσης, και της παροχής αγαθών και υπηρεσιών.

Επιπροσθέτως, η Ε.Σ.Α.μεΑ. τόσο στην [ενναλακτική έκθεση \(alternative report\)](#) που υπέβαλλε στην επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες, όσο και στο [Ολοκληρωμένο Εθνικό Πρόγραμμα για την εφαρμογή της Σύμβασης για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία](#), χρόνιες παθήσεις και των οικογενειών τους που έθεσε ενώπιον της ελληνικής κυβέρνησης, προτρέπει το κράτος να λάβει όλα τα κατάλληλα μέτρα για την εμπέδωση της σύγχρονης αντίληψης για την αναπηρία, ως μέρος της ανθρώπινης ποικιλομορφίας.

σελ. 9

Ειδικότερα, η πολιτεία σύμφωνα με τις επιταγές του άρθρου 8 της Σύμβασης πρέπει να προχωρήσει σε πολιτικές, προγράμματα και μέτρα ώστε:

- Να ενημερωθεί περαιτέρω η κοινωνία σχετικά με το δικαιωματικό μοντέλο της αναπηρίας που κατοχυρώνεται στη Σύμβαση, και να ληφθούν μέτρα για την προώθηση του σεβασμού στα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία.
- Να αντιμετωπιστούν αρνητικά στερεότυπα, προκαταλήψεις, καθώς και επιβλαβείς πρακτικές που αφορούν στα άτομα με αναπηρία.
- Να προωθηθεί η ενημέρωση για τις δυνατότητες και τη συνεισφορά των ατόμων με αναπηρία στις κοινότητες που διαβιούν, την οικονομία και την ανάπτυξη.
- Να προωθηθεί η συμπερίληψη των ατόμων με αναπηρία στο γενικό εκπαιδευτικό σύστημα και να καλλιεργηθεί ο σεβασμός στα δικαιώματα των παιδιών/ατόμων με αναπηρία σε όλα τα επίπεδα του εκπαιδευτικού συστήματος.
- Να συμπεριληφθούν στα προγράμματα σπουδών όλων των πανεπιστημίων και επαγγελματικών σχολών θεματικές για τα δικαιώματα και την ίση μεταχείριση των ατόμων με αναπηρία.
- Να θεσπιστούν υποχρεωτικοί κανόνες, έτσι ώστε τα Μ.Μ.Ε. να παρουσιάζουν/αναφέρονται στην αναπηρία και στα άτομα με αναπηρία κατά τρόπο συμβατό με τη Σύμβαση, και να μετατραπεί η Ελληνική Ραδιοφωνία-Τηλεόραση (ΕΡΤ) σε ένα μέσο προσβάσιμο σε όλους και σε βασικό εργαλείο για την προώθηση της αντίληψης ότι η αναπηρία αποτελεί μέρος της ανθρώπινης ποικιλομορφίας.

ΑΝΑΛΥΣΗ ΕΥΡΥΜΑΤΩΝ

1 Σχέση και ταύτιση με ομάδες που διατρέχουν κίνδυνο διάκρισης

1.1 Κοινωνική συναναστροφή με άτομα με αναπηρία

Οι αντιλήψεις και οι στάσεις των πολιτών αναφορικά με τις διακρίσεις επηρεάζονται σημαντικά από τον παράγοντα της προσωπικής σχέσης με άτομα και ομάδες που αντιμετωπίζουν κίνδυνο διάκρισης.

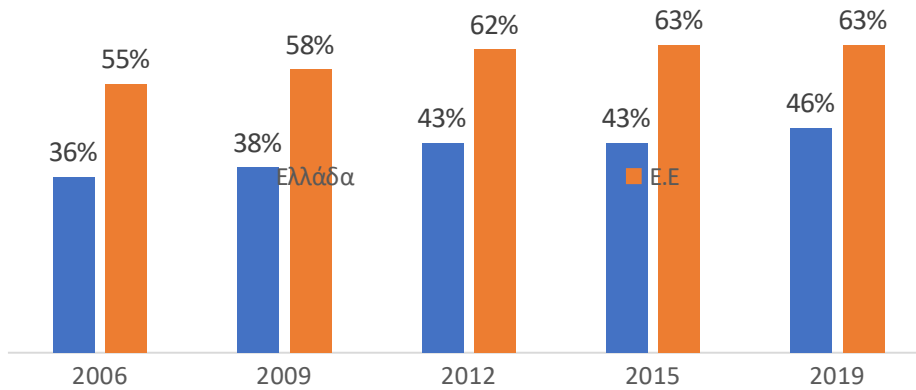
Σύμφωνα με τα συμπεράσματα της έκθεσης του Ευρωβαρόμετρου του 2019, συνολικά στην Ευρώπη, τα τελευταία χρόνια τα κοινωνικά δίκτυα των πολιτών αποκτούν σταθερά μεγαλύτερη ποικιλομορφία.

Αναφορικά με την αναπηρία, πράγματι η διαχρονική εξέταση των ποσοστών των ευρωπαϊκών πολιτών που συναναστρέφονται σε κοινωνικό επίπεδο άτομα με αναπηρία φανερώνει μια σταθερή θετική εξέλιξη μεταξύ των ετών 2006 και 2019. Σήμερα, σε επίπεδο Ε.Ε. οι 6 στους 10 πολίτες (63%) έχουν φίλο ή γνωστό με αναπηρία.

Στην Ελλάδα, επίσης σημειώνεται σταθερά αύξηση του ποσοστού των πολιτών που έχουν φίλους ή γνωστούς με αναπηρία κατά το διάστημα αναφοράς, από 36% το 2006, διαμορφώνεται σε 46% το 2019.

Ωστόσο, στην Ελλάδα καταγράφεται ένα από τα χαμηλότερο ποσοστό πολιτών που συναναστρέφονται κοινωνικά άτομα με αναπηρία, κατά 17 ποσοστιαίες μονάδες από τον ευρωπαϊκό.

Γράφημα 1: ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΡΩΤΗΘΕΝΤΩΝ ΠΟΥ ΑΝΑΦΕΡΟΥΝ ΟΤΙ ΕΧΟΥΝ ΦΙΛΟΥΣ Η ΓΝΩΣΤΟΥΣ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ (2006-2019)

1.2 Αυτοπροσδιορισμός ως μειονότητα στη βάση των κριτηρίων διάκρισης

Οι ερωτηθέντες σε ευρωπαϊκό επίπεδο παρότι δηλώνουν σε μεγάλο ποσοστό ότι συναναστρέφονται άτομα που ανήκουν σε ομάδες με κίνδυνο διάκρισης, στην συντριπτική τους πλειονότητα δεν θεωρούν οι ίδιοι τους εαυτούς τους μέρος κάποιας κοινωνικής μειονότητας στη βάση των λόγων διάκρισης που εξετάζονται.

Το 2019, σε επίπεδο Ε.Ε. το συνολικό ποσοστό των ερωτηθέντων που δηλώνει μέρος μειονοτικής ομάδας είναι 12 % (Top 3: Ρουμανία:22%, Αυστρία:20%, Ουγγαρία:19%/ Bottom 3: Ελλάδα:4%, Κύπρος & Ισπανία:7%)⁵, με επικρατέστερες σε συχνότητα αναφορές την εθνοτική και τη θρησκευτική μειονότητα.

Στην Ελλάδα καταγράφεται το χαμηλότερο ποσοστό πολιτών οι οποίοι αυτοπροσδιορίζονται ως μειονότητα στη βάση των κριτηρίων της έρευνας. Το ποσοστό αυτό ανέρχεται μόνο στο 4% των ερωτηθέντων πολιτών (το ίδιο ισχύει και το 2015 που το ποσοστό ήταν 5%).

Ειδικότερα, ως μέρος μειονότητας λόγω αναπηρίας αυτοπροσδιορίζεται μόλις το 2% των ευρωπαϊκών πολιτών, ενώ σε εθνικό επίπεδο προκύπτει μηδενικό ποσοστό (μεταξύ των ετών 2009 και 2019 το ποσοστό κυμαίνεται στο εύρος 0%-1%).

Αυτά τα ευρήματα μπορούν να γίνουν κατανοητά, συνυπολογίζοντας κανείς τα εμμένοντα στερεότυπα για την αναπηρία – καθώς και για τις λοιπές κοινωνικές κατηγορίες που εμπίπτουν στο πεδίο των διακρίσεων- σε πολλές χώρες της Ε.Ε. όπως και στην Ελλάδα. Οι

⁵ Προκειμένου να σχηματίσουμε μια συγκριτική βάση κατανόησης και αξιολόγησης των εθνικών ποσοστών, παρουσιάζονται σε επιλεγμένες μεταβλητές οι 3 χώρες με τα υψηλότερα ποσοστά (Top 3) και οι 3 χώρες με τα χαμηλότερα ποσοστά στην υπό εξέταση μεταβλητή (Bottom 3).

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση
Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

αντιλήψεις αυτές επηρεάζουν την επιθυμία των ερωτηθέντων να αποκαλύψουν προσωπικά δεδομένα αναπηρίας στους συνεντευκτές, αλλά επιδρούν και στην υποκειμενική αντίληψη που διατηρούν για τον εαυτό τους.

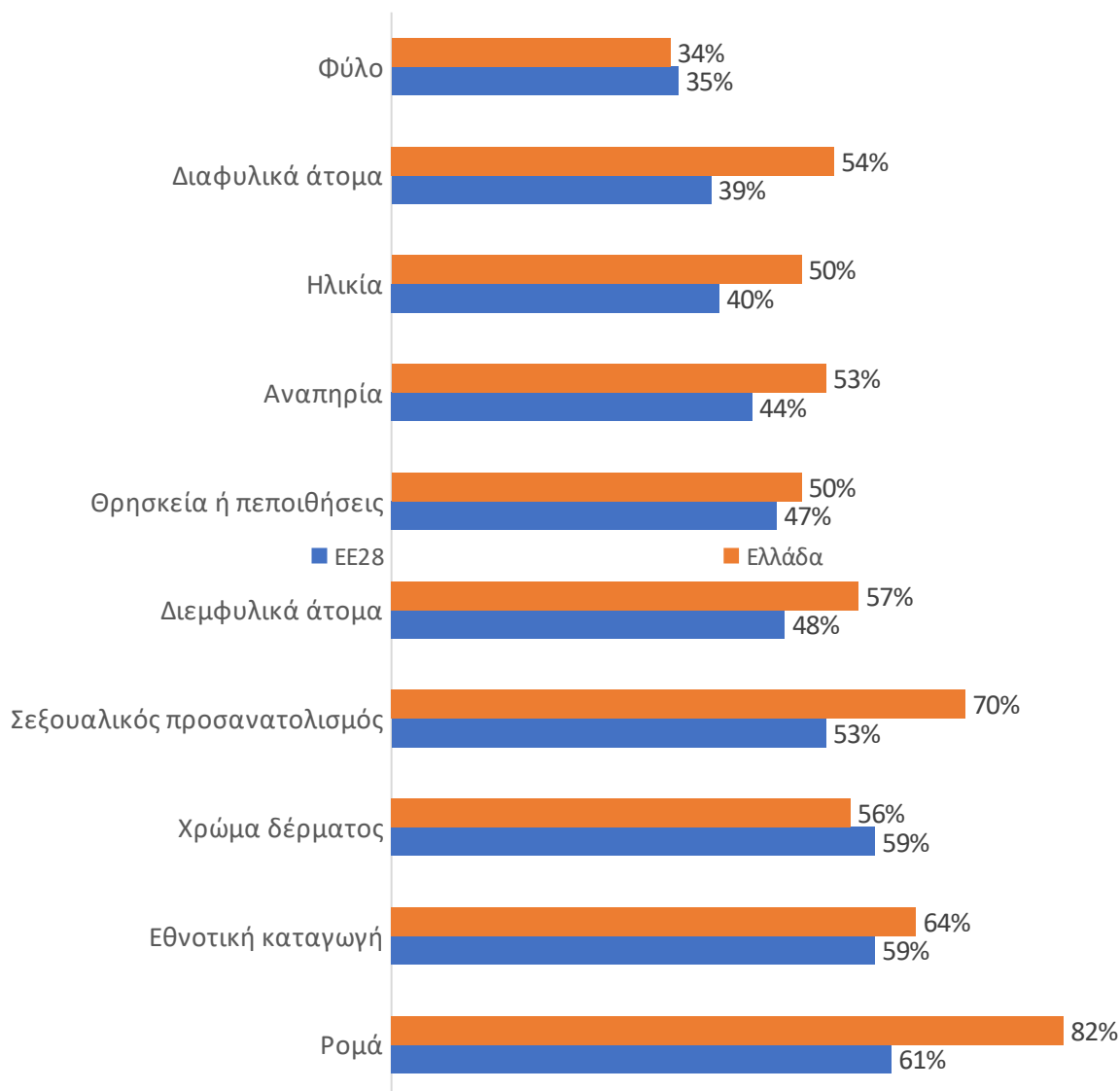
2 Αντιλαμβανόμενη έκταση των διακρίσεων

Στην έρευνα εξετάζονται από το 2006 έως σήμερα οι αντιλήψεις των πολιτών αναφορικά με την έκταση των διακρίσεων στη χώρα τους. Η μεταβλητή αφορά στην υποκειμενική αίσθηση των πολιτών για το εάν οι διακρίσεις εναντίον συγκεκριμένων κοινωνικών κατηγοριών είναι διαδεδομένες στη χώρα τους.

Σύμφωνα με τις αντιλήψεις των ευρωπαίων πολιτών, πολύ εκτεταμένες είναι οι διακρίσεις με σειρά συχνότητας αναφορών: εναντίων των Ρομά (ΕΕ 28: 61%/ Ελλάδα: 82%), στη βάση της εθνοτικής καταγωγής (ΕΕ 28: 59%/ Ελλάδα: 64%), ενάντια στο χρώμα του δέρματος (ΕΕ28: 59%/Ελλάδα:56%), λόγω σεξουαλικού προσανατολισμού (ΕΕ28: 53%/Ελλάδα:70%), ενάντια στα διεμφυλικά άτομα (ΕΕ28: 48%/ Ελλάδα:57%), λόγω της θρησκείας ή των πεποιθήσεων (ΕΕ28: 47%/Ελλάδα:50%), λόγω αναπηρίας (ΕΕ28: 44%/Ελλάδα:53%).

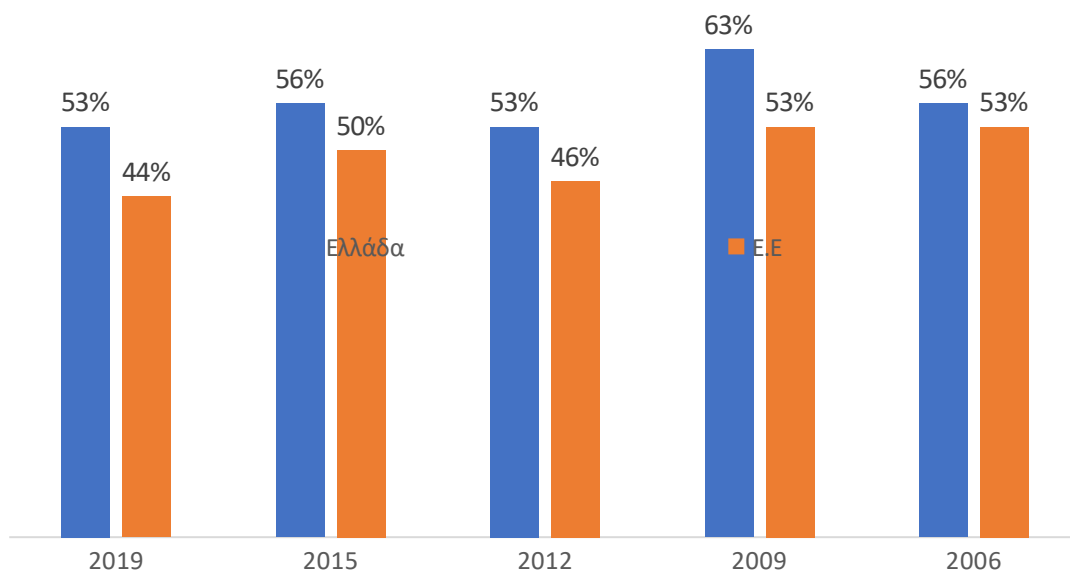
Όπως γίνεται φανερό και στο ακόλουθο γράφημα, στην Ελλάδα καταγράφονται μεγαλύτερα ποσοστά πολιτών που θεωρούν διαδεδομένες τις διακρίσεις για τις περισσότερες μορφές διακρίσεων, με εξαίρεση τις διακρίσεις λόγω του χρώματος του δέρματος και λόγω φύλου.

Γράφημα 2: ΠΟΣΟΣΤΟ ΠΟΥ ΘΕΩΡΟΥΝ ΔΙΑΔΕΔΟΜΕΝΕΣ ΤΙΣ ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΣΤΗ ΧΩΡΑ ΤΟΥΣ ΑΝΑ ΛΟΓΟ ΔΙΑΚΡΙΣΗΣ-2019

Για τις διακρίσεις λόγω αναπηρίας, το 2019 καταγράφεται στην Ελλάδα ένα από τα 3 μεγαλύτερα εθνικά ποσοστά, με το 53% των ερωτηθέντων στη χώρα να θεωρούν διαδεδομένες τις διακρίσεις λόγω αναπηρίας.

Γράφημα 3: ΠΟΣΟΣΤΟ ΠΟΛΙΤΩΝ ΠΟΥ ΘΕΩΡΟΥΝ ΔΙΑΔΕΔΟΜΕΝΕΣ ΤΙΣ ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΛΟΓΩ ΑΝΑΠΗΡΙΑΣ ΣΤΗ ΧΩΡΑ ΤΟΥΣ (2006-2019)

Κατά το διάστημα αναφοράς (2006-2019) η μεταβολή του δείκτη σε εθνικό επίπεδο είναι μικρή. Συγκεκριμένα, σημειώθηκε μείωση κατά 3 ποσοστιαίες μονάδες, όταν σε επίπεδο Ε.Ε. η εξέταση του δείκτη φανερώνει στο ίδιο χρονικό διάστημα μείωση 9 μονάδων. Ενδιαφέρον έχει επίσης το γεγονός ότι, στην Ελλάδα η διαχρονική εξέλιξη των αντιλήψεων των πολιτών αναφορικά με την έκταση των διακρίσεων λόγω αναπηρίας δεν ακολουθεί μια γραμμική πορεία, αλλά παρουσιάζει αυξομειώσεις κατά το διάστημα των ετών 2006-2019.

Η ερμηνεία αυτών των δεδομένων, χρήζει περαιτέρω ποιοτικής διερεύνησης καθώς οι αντιλήψεις του κοινού σχετικά με την έκταση των διακρίσεων διαμορφώνονται υπό τη επίδραση πολλών και διαφορετικών παραγόντων, εκτός του πραγματικού βαθμού αύξησης ή μείωσης των φαινομένων διάκρισης. Η κοινωνικοπολιτική συγκυρία σε κάθε χώρα (βλ. οικονομική κρίση, προσφυγική κρίση κ.α.), αλλά και ο βαθμός ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης των πολιτών στα θέματα των διακρίσεων αποτελούν παράγοντες που συντελούν στην διαμόρφωση της γνώμης.

3 Στάσεις απέναντι στα άτομα με αναπηρία

Στο πλαίσιο αυτής της ενότητας ερωτήσεων, οι ερωτηθέντες κληθήκαν να βαθμολογήσουν σε μια κλίμακα από το 1 έως το 10 πόσο άνετα νιώθουν σε σχέση με 3 υποθετικά σενάρια

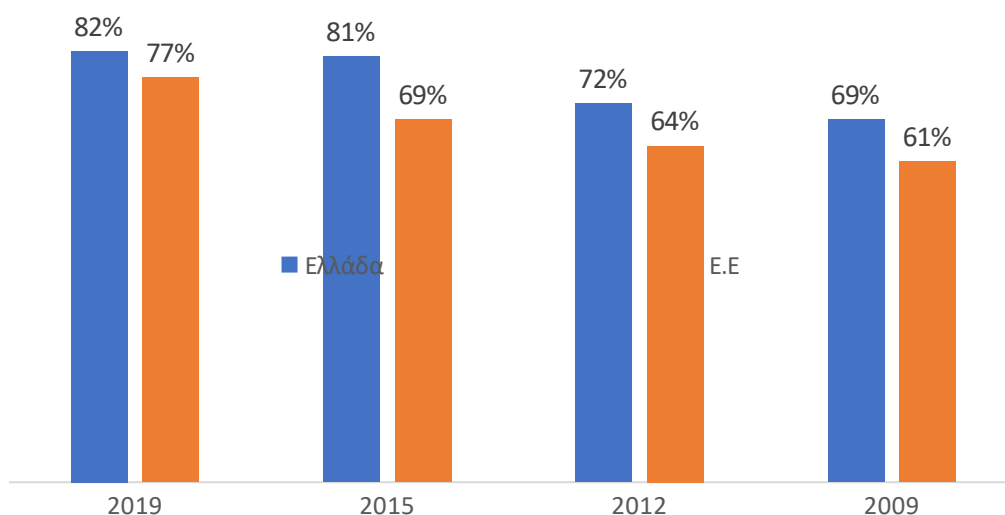
σελ. 15

στα οποία άτομα με αναπηρία κατέχουν συγκεκριμένες θέσεις ή ρόλους. Στην κλίμακα που χρησιμοποιήθηκε, το 1 σημαίνει «καθόλου άνετα» και το 10 «απολύτως άνετα». Τα συγκεντρωτικά ποσοστά βασίστηκαν στην ομαδοποίηση των απαντήσεων ως εξής: «1-4»: όχι άνετα, «5-6»: κάπως άνετα, «7-10»: άνετα.

1.3 Πως θα ένιωθαν εάν το ανώτατο πολιτικό αξίωμα κατείχε ένα άτομο με αναπηρία

Σε επίπεδο ευρωπαϊκής ένωσης, το 2019 το 77% των πολιτών κατατάσσεται σε αυτούς που αισθάνονται άνετα με το ενδεχόμενο να κατείχε στη χώρα τους το ανώτατο πολιτικό αξίωμα ένα άτομο με αναπηρία (Top 3: Ολλανδία: 91%, Μεγάλη Βρετανία: 90%, Σουηδία: 89%/ Bottom 3: Λιθουανία: 53%, Ουγγαρία: 52%, Ρουμανία: 49%). Στην Ελλάδα το ποσοστό ξεπερνάει σημαντικά τον ευρωπαϊκό μέσο όρο. Πιο συγκεκριμένα στη χώρα μας, το 82% δηλώνει άνετο με την ιδέα ενός ατόμου με αναπηρία στο ανώτατο πολιτικό αξίωμα. Το 2009 το εν λόγω ποσοστό ανερχόταν σε 69%. Η διαχρονική πορεία του δείκτη υποδεικνύει μια σταθερά θετική εξέλιξη των στάσεων των πολιτών απέναντι στα άτομα με αναπηρία, τόσο στην Ελλάδα, όσο και στην Ε.Ε.

Γράφημα 4: ΠΟΣΟΣΤΟ ΠΟΥ ΑΙΣΘΑΝΟΝΤΑΙ ΑΝΕΤΑ (ΒΑΘΜΟΙ 7-10) ΜΕ ΤΟ ΕΝΔΕΧΟΜΕΝΟ ΤΟ ΑΝΩΤΑΤΟ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΑΞΙΩΜΑ ΝΑ ΚΑΤΕΙΧΕ ΑΤΟΜΟ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ (2009-2019)

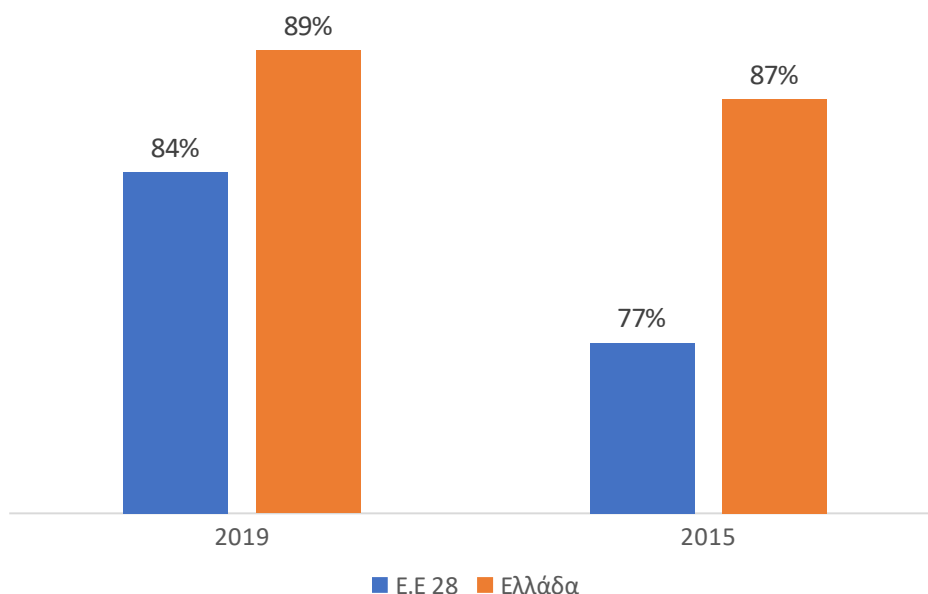

1.4 Πως θα ένιωθαν εάν ένας συναδέλφους τους ήταν άτομο με αναπηρία

Η πλειοψηφία των ερωτηθέντων σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο δηλώνει επίσης ότι αισθάνεται ή θα αισθάνονταν άνετα εάν ένας συναδέλφους τους, με τον οποίον έρχονται σε καθημερινή επαφή, είναι/ήταν άτομο με αναπηρία.

Το 2019, το 84% των ευρωπαίων πολιτών (Top 3: Ηνωμένο Βασίλειο: 95%, Ολλανδία: 95%, Σουηδία: 95% /Bottom 3: Ρουμανία: 60%, Ουγγαρία: 62%, Βουλγαρία: 67%) και το 89% των Ελλήνων δηλώνουν ότι αισθάνονται άνετα με αυτό το σενάριο. Όπως γίνεται φανερό και στο γράφημα 5, στην Ελλάδα τα ποσοστά θετικών στάσεων στη βάση αυτού του ερωτήματος είναι διαχρονικά υψηλότερα σε σύγκριση με την Ε.Ε.

Γράφημα 5: ΠΟΣΟΣΤΟ ΠΟΥ ΑΙΣΘΑΝΟΝΤΑΙ ΑΝΕΤΑ (ΒΑΘΜΟΙ 7-10) ΜΕ ΤΟ ΕΝΔΕΧΟΜΕΝΟ ΕΝΑΣ ΣΥΝΑΔΕΛΦΟΣ ΤΟΥΣ ΝΑ ΗΤΑΝ ΑΤΟΜΟ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ (2015/2019)

1.5 Πως θα ένιωθαν εάν το παιδί τους διατηρούσε σχέση/δεσμό με άτομο με αναπηρία

Διερευνώντας τις στάσεις που αναπτύσσονται στο πεδίο της οικογένειας είναι δυνατόν να αποσπάσουμε μια περισσότερο πραγματική έκφραση των “κρυφών” αντιλήψεων και στάσεων, μιας και η διάκριση δημοσίου /ιδιωτικού χώρου βιώνεται εν μέρει ως ένα διαχωριστικό τείχος που επιτρέπει την ελεύθερη έκφραση και τον αυτοκαθορισμό του ατόμου εντός του πεδίου της ιδιωτικής/οικογενειακής του ζωής.

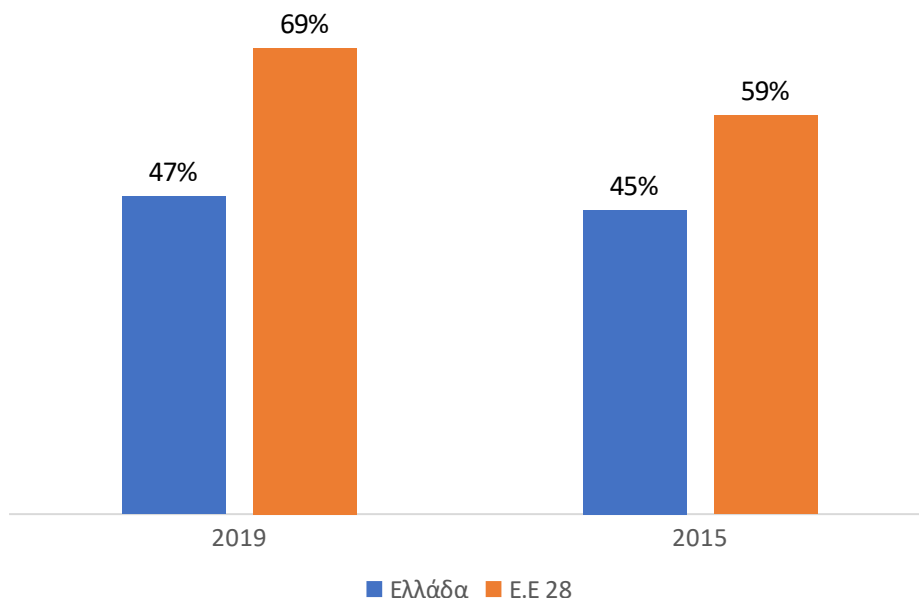
Από τα στοιχεία της έρευνας προκύπτει πράγματι ότι, η τάση για κοινωνική αποδοχή απέναντι στην αναπηρία διαφοροποιείται σημαντικά στο πλαίσιο των στενών οικογενειακών και προσωπικών σχέσεων.

Στο ερώτημα της έρευνας κατά πόσο οι ερωτηθέντες θα ένιωθαν άνετα εάν ένα από τα παιδιά τους διατηρούσε δεσμό/σχέση με άτομο με αναπηρία (ανεξάρτητα εάν έχουν παιδιά στην πραγματικότητα), άνετα δηλώνει ότι θα ένιωθε το 69% των ευρωπαίων πολιτών (Top 3: Ηνωμένο Βασίλειο & Ολλανδία:88%, Σουηδία:87% /Bottom 3: Ρουμανία: 35%, Ουγγαρία:34%, Βουλγαρία:29%).

Η Ελλάδα στο συγκεκριμένο ερώτημα βρίσκεται σημαντικά χαμηλότερο από το ευρωπαϊκό ποσοστό, με τους λιγότερους από τους μισούς ερωτηθέντες (47%) να δηλώνουν ότι θα ένιωθαν άνετα σε αυτό το σενάριο.

Σε σύγκριση με το 2015, σε επίπεδο Ε.Ε. διαπιστώνεται θετική μεταβολή του δείκτη της τάξεως των 10 μονάδων, ενώ αντιστοίχως στην Ελλάδα ο δείκτης αυξάνεται μόλις 2 μονάδες.

Γράφημα 6: ΠΟΣΟΣΤΟ ΠΟΥ ΑΙΣΘΑΝΟΝΤΑΙ ΑΝΕΤΑ (7-10) ΜΕ ΤΟ ΕΝΔΕΧΟΜΕΝΟ ΤΟ ΠΑΙΔΙ ΤΟΥΣ ΝΑ ΔΙΑΤΗΡΟΥΣΕ ΔΕΣΜΟ ΜΕ ΑΤΟΜΟ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ (2019/2015)

4 Προσωπική εμπειρία διάκρισης

Τα στοιχεία που παρουσιάζονται σε αυτή την ενότητα αφορούν στην ερώτηση της έρευνας εάν θεωρούν οι πολίτες ότι έχουν αντιμετωπίσει διάκριση τους τελευταίους 12 μήνες.

Η δήλωση ή όχι μιας κατάστασης διάκρισης από την πλευρά του θύματος, εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από το κατά πόσο τα άτομα έχουν κατανοήσει επαρκώς το εύρος των περιπτώσεων που συνιστούν διάκριση, αλλά και από την προσωπική τους επιθυμία να παραδεχτούν ή όχι ότι υπήρξαν θύματα τέτοιων αρνητικών συμπεριφορών. Η διαφορά μεταξύ των εθνικών δειγμάτων σε αυτό το υποκειμενικό μέτρο αντικατοπτρίζει επίσης τα διαφορετικά επίπεδα ευαισθητοποίησης και σχετικής ενημέρωσης των πολιτών.

Σε αυτό το πλαίσιο, το 17% των ευρωπαίων πολιτών έχει κατά δήλωση του αντιμετωπίσει διάκριση τους τελευταίους 12 μήνες (Top 3: Αυστρία: 27%, Σουηδία: 26%, Βέλγιο: 24%, Bottom 3: Πορτογαλία: 6%, Ελλάδα: 7%, Μάλτα: 8%), με επικρατέστερους λόγους διάκρισης, το φύλο, την ηλικία, τις πολιτικές πεποιθήσεις και την εξωτερική εμφάνιση.

Στην Ελλάδα καταγράφεται ένα από τα 3 χαμηλότερα ποσοστά πολιτών που αναφέρουν ότι έχουν αντιμετωπίσει διακριτική μεταχείριση τους τελευταίους 12 μήνες, το οποίο ανέρχεται σε 7%, και είναι μειωμένο κατά 4 ποσοστιαίες μονάδες συγκριτικά με το 2015.

Πίνακας 1: ΠΟΣΟΣΤΟ ΠΟΥ ΔΗΛΩΝΟΥΝ ΟΤΙ ΕΧΟΥΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΕΙ ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΤΟΥΣ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΥΣ 12 ΜΗΝΕΣ (2009-2019)

	2019	2015	2012	2009
ΕΛΛΑΔΑ	7%	11%	10%	9%
Ε.Ε.	17%	21%	17%	16%

Διάκριση λόγω αναπηρίας, δηλώνει ότι αντιμετώπισε το 2019, το 2% των πολιτών σε επίπεδο Ε.Ε., και το 1% των ερωτηθέντων στην Ελλάδα.

Βέβαια, περισσότερο αντιπροσωπευτικά είναι τα ποσοστά των ερωτηθέντων που έχουν βιώσει διάκριση, τα οποία καταγράφονται μεταξύ των ατόμων που ανήκουν σε μειονοτικές ομάδες, σύμφωνα πάντα με τη μεθοδολογία της έρευνας.

Δεδομένου ότι τα εθνικά δείγματα των ατόμων με αναπηρία είναι ιδιαίτερα μικρά, αναφερόμαστε ως προς αυτό μόνο στο ευρωπαϊκό ποσοστό. Το 2019, στην ομάδα των ερωτηθέντων που θεωρούν ότι ανήκουν σε μειονότητα λόγω αναπηρίας σε επίπεδο Ε.Ε., το 52% αναφέρει ότι υπήρξε θύμα διάκρισης (ανεξάρτητα από τον λόγο της διάκρισης),

καταγράφοντας το δεύτερο μεγαλύτερο ποσοστό, μετά την ομάδα των ατόμων που αυτοπροσδιορίζονται ως μειονότητα λόγω σεξουαλικού προσανατολισμού (58%).

Στα ενδιαφέροντα συμπεράσματα του ευρωβαρομέτρου είναι επίσης και η διαπίστωση της υψηλής συχνότητας των πολλαπλών διακρίσεων ενάντια σε συγκεκριμένες ομάδες όπως και τα άτομα με αναπηρία. Όπως αναφέρεται στην έκθεση του ευρωβαρομέτρου έτους 2015, το 55% των ατόμων που δηλώνουν ότι έχουν αντιμετωπίσει διάκριση στη βάση της αναπηρίας αναφέρουν ταυτόχρονα ότι έχουν υποστεί διάκριση και για άλλο λόγο (φύλου, εθνοτικής καταγωγής κ.α.).

Ως προς την συνθήκη/κατάσταση στην οποία αντιμετώπισαν διάκριση, οι πολίτες σε επίπεδο Ε.Ε. αναφέρουν κατά σειρά συχνότητας τον δημόσιο χώρο (23%), τον χώρο εργασίας (21%) και την αναζήτηση εργασίας (13%). Στην χώρα μας, κατά σειρά συχνότητας αναφορών, οι πολίτες αντιμετώπισαν διάκριση σε δημόσιο χώρο (24%), κατά την αναζήτηση εργασίας (20%) και στον εργασιακό χώρο (15%). Ωστόσο, ένα 14% των ερωτηθέντων στην χώρα, αναφέρει ότι δέχθηκε διακριτική μεταχείριση από προσωπικό που εργάζεται σε κοινωνικές υπηρεσίες, ποσοστό αξιοσημείωτο δεδομένου ότι είναι κατά 10 μονάδες υψηλότερο από το αντίστοιχο ευρωπαϊκό ποσοστό.

5 Αντιλήψεις σχετικά με τις ίσες ευκαιρίες στην απασχόληση

1.6 Η αναπηρία ως μειονέκτημα στην εύρεση εργασίας

Στην έρευνα διερευνήθηκαν επίσης, οι αντιλήψεις των ερωτηθέντων αναφορικά με τους παράγοντες που μπορούν να αποτελέσουν μειονέκτημα για έναν υποψήφιο για θέση εργασίας στη χώρα, καθώς και οι αντιλήψεις τους σχετικά με την επάρκεια των πολιτικών προώθησης της διαφοροτικότητας στο εργασιακό τους περιβάλλον.

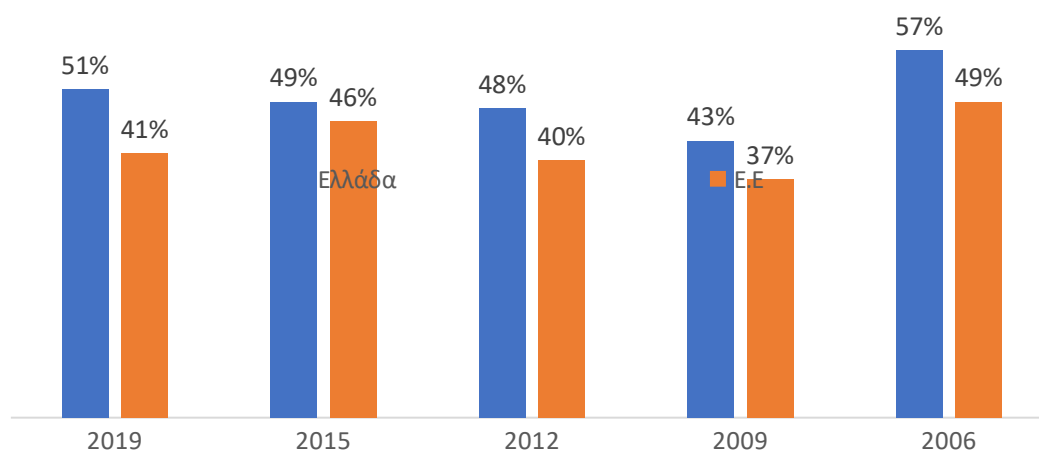
Στην ερώτηση «Στη χώρα μας, όταν μια εταιρεία θέλει να προσλάβει κάποιον και έχει να επιλέξει μεταξύ δύο υποψηφίων με ίδιες δεξιότητες και προσόντα, ποια κριτήρια μπορεί να αποτελέσουν μειονέκτημα για ένα υποψήφιο», η αναπηρία αναδείχθηκε ως ένα από τα επικρατέστερα χαρακτηριστικά.

Το 2019 σε επίπεδο Ε.Ε., μετά την εξωτερική εμφάνιση (τρόπος ντυσίματος κ.λπ.) και την ηλικία, η αναπηρία θεωρείται από το 41% των ερωτηθέντων (μαζί με το φυσικό παρουσιαστικό: διαστάσεις, βάρος, πρόσωπο κ.λπ.) ως πιθανός λόγος απόρριψης του υποψηφίου (Top 3: Φιλανδία: 64%, Σουηδία: 63%, Ολλανδία: 62% Bottom3: Μάλτα: 27%, Ρουμανία: 28%, Ιταλία: 29%). Η ανάλυση έδειξε ότι μεταξύ των ερωτηθέντων που δηλώνουν μέρος μειονότητας λόγω αναπηρίας, το ποσοστό όσων θεωρούν την αναπηρία μειονέκτημα στην εύρεση εργασίας αυξάνεται σε 53%.

Στην Ελλάδα, το ποσοστό που θεωρεί την αναπηρία μειονέκτημα για έναν υποψήφιο εργαζόμενο είναι σημαντικά υψηλότερο από το ευρωπαϊκό, καθώς το 51% των Ελλήνων πολιτών θεωρούν ότι η αναπηρία είναι λόγος απόρριψης ενός υποψηφίου για θέση εργασίας στη χώρα.

Ωστόσο, έχει ενδιαφέρον να σημειωθεί ότι, και στη χώρα μας, η επικρατέστερη απάντηση σε αυτό το ερώτημα είναι η περίπτωση των Ρομά (64%), και ακολουθούν τα αντιλαμβανόμενα μειονεκτήματα της ηλικία (61%) και του φυσικού παρουσιαστικού (56%).

Γράφημα 7: ΠΟΣΟΣΤΟ ΟΣΩΝ ΑΝΤΙΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΙ ΤΗΝ ΑΝΑΠΗΡΙΑ ΩΣ ΔΥΝΗΤΙΚΟ ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑ ΣΤΗΝ ΕΥΡΕΣΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ (2006-2019)

Παρότι μεταξύ των ετών 2006 και 2009 το ποσοστό των πολιτών που θεωρούν την αναπηρία ως μειονέκτημα στην εύρεση εργασίας σημειώνει σημαντική πτώση (-14 μονάδες), από το 2009 μέχρι σήμερα διαπιστώνεται αντίθετα αυξητική τάση, που ενδεχομένως συνδέεται με την εκτίναξη των επιπέδων ανεργίας στη χώρα.

1.7 Αντιλήψεις για τις πολιτικές ενσωμάτωσης στο χώρο εργασίας

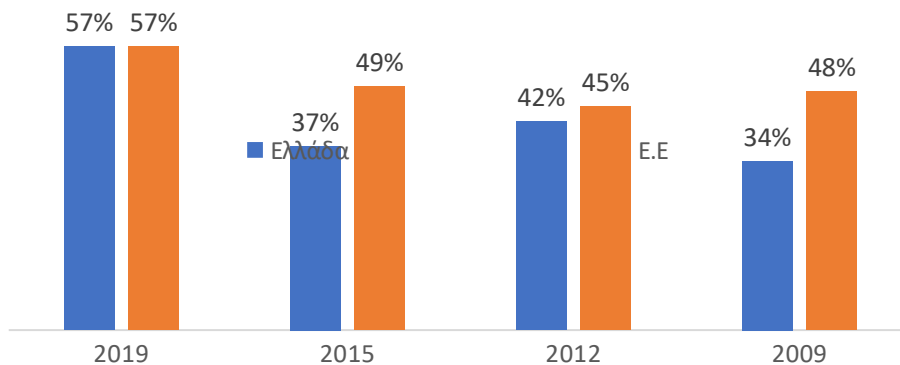
Στο ερώτημα εάν πιστεύουν ότι γίνονται αρκετά για να προωθηθεί η διαφορετικότητα στον χώρο εργασίας τους, περίπου οι μισοί ερωτηθέντες σε επίπεδο Ε.Ε. απάντησαν το 2019 ότι η ερώτηση δεν τους αφορά, χωρίς να διευκρινίζεται ο λόγος. Ενδεχομένως οι απαντήσεις αυτές να υποδεικνύουν ότι δεν υπάρχουν άτομα με υψηλό κίνδυνο διάκρισης στο εργασιακό περιβάλλον των ερωτηθέντων. Οι εν λόγω απαντήσεις έχουν εξαιρεθεί από την κατανομή των ποσοστών που παρουσιάζονται στη συνέχεια.

σελ. 21

Περίπου οι 6 στους 10 ερωτηθέντες στην Ε.Ε. αλλά και στην χώρα μας πιστεύουν ότι γίνονται αρκετά στο εργασιακό τους περιβάλλον ώστε να προωθηθεί η διαφορετικότητα στη βάση της αναπηρίας.

Ενδιαφέρον εύρημα της έρευνας είναι η πολύ σημαντική αύξηση του ποσοστού των θετικών αποκρίσεων στην Ελλάδα όπου, μεταξύ των ετών 2015 και 2019 σημειώνεται η δεύτερη μεγαλύτερη θετική μεταβολή του δείκτη με αύξηση 20 ποσοστιαίων μονάδων (η πρώτη μεγαλύτερη σημειώνεται στην Ισπανία +26).

Γράφημα 8: ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΡΩΤΗΘΕΝΤΩΝ ΠΟΥ ΠΙΣΤΕΥΕΙ ΟΤΙ ΓΙΝΟΝΤΑΙ ΑΡΚΕΤΑ ΣΤΟ ΕΡΓΑΣΙΑΚΟ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ ΤΗΣ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ ΑΝΑΠΗΡΙΑΣ (2009-2019)

6 Αντιλήψεις για τα εφαρμοζόμενα μέτρα και τις δημόσιες πολιτικές

Σε αυτή την ενότητα παρουσιάζονται τα ευρήματα του ευρωβαρόμετρου σχετικά με τις απόψεις των ευρωπαίων πολιτών για την αποτελεσματικότητα των πολιτικών που εφαρμόζονται στις χώρες τους για την καταπολέμηση των διακρίσεων. Ειδικότερα, ζητήθηκε από τους ερωτηθέντες, χρησιμοποιώντας μια κλίμακα από το 1 έως το 10, να αξιολογήσουν εάν οι προσπάθειες που καταβάλλονται για την καταπολέμηση όλων των μορφών διακρίσεων είναι αποτελεσματικές, όπου το 1 σημαίνει «καθόλου αποτελεσματικές» και το 10 «πολύ αποτελεσματικές».

Ο 1 στους 4 πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης θεωρεί τις πολιτικές που εφαρμόζονται στη χώρα τους ως αποτελεσματικές (7-10), και σχεδόν οι 4 στους 10 θεωρούν ότι είναι κάπως αποτελεσματικές (5-6). («Αποτελεσματικές»: Top 3: Λουξεμβούργο: 48%, Ιρλανδία: 42%, Φιλανδία & Μάλτα: 38%, Bottom 3: Γαλλία & Λιθουανία: 16%, Τσεχία: 20%).

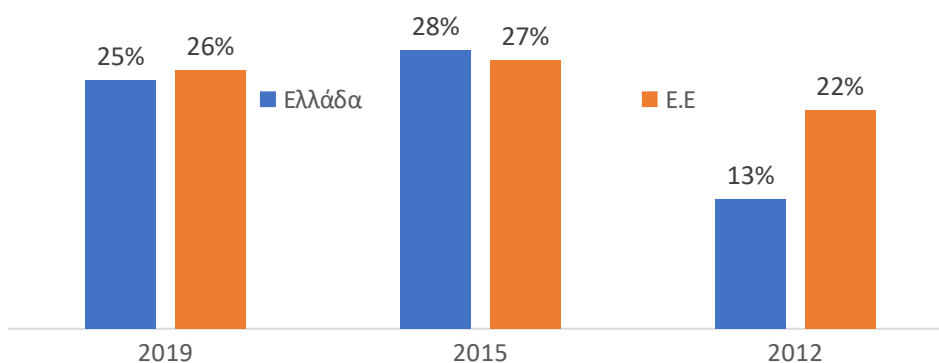
Στην Ελλάδα, οι απαντήσεις των ερωτηθέντων ακολουθούν παρόμοια κατανομή με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο. Ως «αποτελεσματικές» αξιολογούν τις πολιτικές το 25% των Ελλήνων πολιτών, και «κάπως αποτελεσματικές» το 36% του εθνικού δείγματος. Στην Ελλάδα, καταγράφεται ωστόσο σημαντικά μεγαλύτερο από το ευρωπαϊκό, ποσοστό πολιτών που θεωρεί εντελώς αναποτελεσματικές τις πολιτικές καταπολέμησης των διακρίσεων. Αυτό το ποσοστό ανέρχεται στο 35% των ερωτηθέντων.

Πίνακας 2: ΑΝΤΙΛΗΨΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗΣ ΤΩΝ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ ΠΟΥ ΕΦΑΡΜΟΖΟΝΤΑΙ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΤΗΝ Ε.Ε. -2019

	Αποτελεσματικές (7-10)	Κάπως αποτελεσματικές (5-6)	Όχι αποτελεσματικές (1-4)	Δεν καταβάλλονται προσπάθειες στη χώρα μας (αυθόρμητη απάντηση)	Δ.Γ.
Ελλάδα	25%	36%	35%	1%	3%
Ε.Ε 28	26%	36%	28%	3%	7%

Όπως μπορούμε να διαπιστώνουμε στο γράφημα 9, η εξέλιξη του δείκτη διαχρονικά υποδεικνύει ενίσχυση των θετικών απόψεων για την αποτελεσματικότητα των δημόσιων πολιτικών καταπολέμησης των διακρίσεων. Η συνολική μεταβολή μεταξύ των ετών 2012-2019 ανέρχεται στη χώρα μας σε αύξηση 12 μονάδων, και στην Ε.Ε. καταγράφεται θετική μεταβολή 4 μονάδων.

Γράφημα 9: ΠΟΣΟΣΤΟ ΠΟΥ ΘΕΩΡΕΙ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΕΣ ΤΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗΣ ΤΩΝ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ ΠΟΥ ΕΦΑΡΜΟΖΟΝΤΑΙ ΣΤΗ ΧΩΡΑ ΤΟΥΣ- Αξιολόγηση 7-10 (2012-2019)

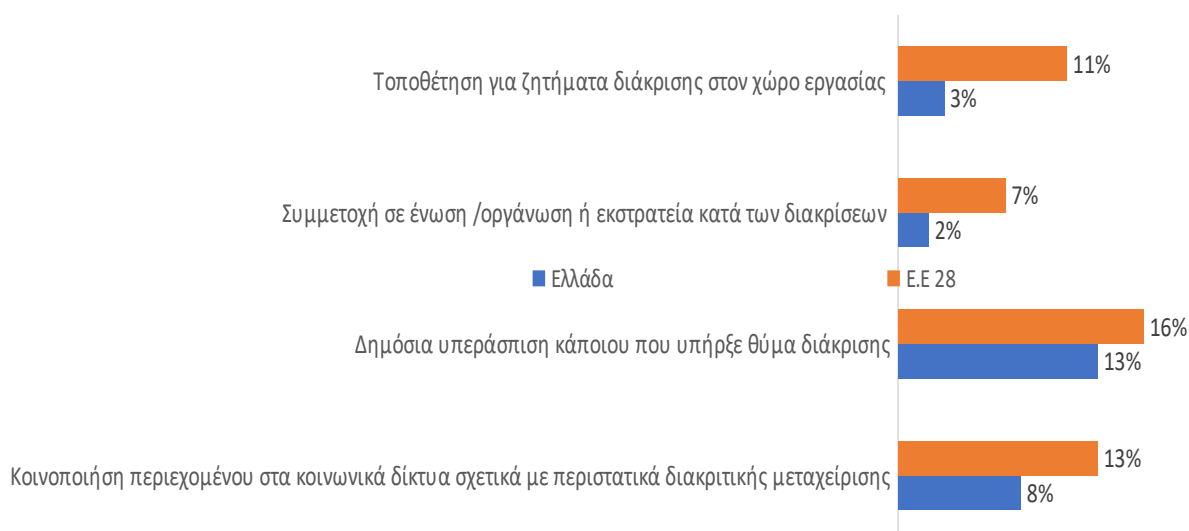

7 Ανάλυση δράσης από τους πολίτες για την καταπολέμηση των διακρίσεων

Η ανάλυση δράσης από τους ίδιους του πολίτες προς την κατεύθυνση της καταπολέμησης των διακρίσεων διερευνήθηκε στην έρευνα του 2019 με την ακόλουθη ερώτηση:

Τους τελευταίους 12 μήνες έχετε κάνει κάτι από τα παρακάτω: α) έχετε κοινοποιήσει περιεχόμενο στα κοινωνικά δίκτυα σχετικά με περιστατικά διακριτικής μεταχείρισης, β) έχετε υπερασπιστεί δημοσίως κάποιον που υπήρξε θύμα διάκρισης, γ) έχετε λάβει μέρος σε ένωση/οργάνωση ατόμων η εκστρατεία για την υπεράσπιση ανθρώπων ενάντια στη διάκριση, δ) έχετε θέσει δημόσια το ζήτημα της διάκρισης στον χώρο εργασίας.

Γράφημα 10: ΑΤΟΜΙΚΗ ΔΡΑΣΗ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ ΤΗΣ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗΣ ΤΩΝ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ (2019)

Η ενεργή δράση των ευρωπαίων πολιτών σε ζητήματα καταπολέμησης των διακρίσεων είναι γενικά περιορισμένη. Υπάρχουν βέβαια σημαντικές διαφοροποιήσεις μεταξύ των κρατών αναφορικά με τον βαθμό ενεργοποίησης των πολιτών στο εν λόγω ζήτημα, με χώρες όπως η Σουηδία και η Αυστρία, να σημειώνουν σημαντικά υψηλότερα ποσοστά πολιτών που έχουν αναλάβει δράση όλων των μορφών, ενώ χώρες όπως η Βουλγαρία και η Σλοβακία σταθερά καταγράφουν τα μικρότερα επίπεδα ατομικής δράσης.

Η Ελλάδα συγκαταλέγεται στις χώρες με πολύ χαμηλή ενεργοποίηση των πολιτών της, σημειώνοντας σε όλες τις μορφές δράσης χαμηλότερα ποσοστά θετικών αποκρίσεων από το ευρωπαϊκό ποσοστό. Μεταξύ των 4 τελευταίων, βρίσκονται οι πολίτες της Ελλάδας

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση
Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

αναφορικά με τη «συμμετοχή σε οργάνωση/εκστρατεία για την καταπολέμηση των διακρίσεων» και στην «τοποθέση για τα ζητήματα διάκρισης στον χώρο εργασίας».

8 Απόψεις σχετικά με την ενσωμάτωση πληροφοριών για τη διαφορετικότητα στα σχολικά μαθήματα και το εκπαιδευτικό υλικό

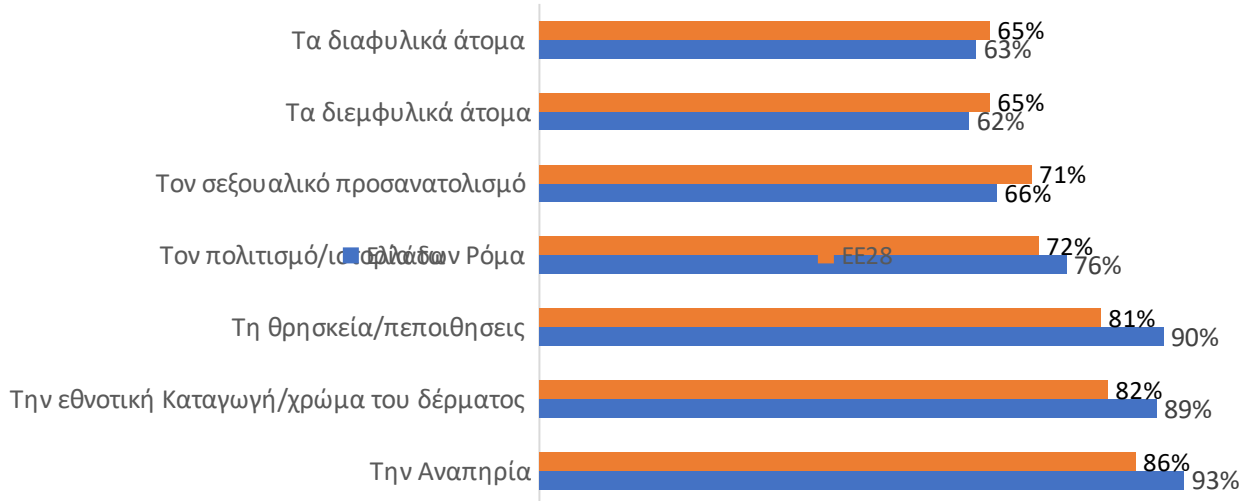
Στο ειδικό ευρωβαρόμετρο του 2019, διερευνήθηκαν και οι απόψεις των ερωτηθέντων σχετικά με την ενσωμάτωση θεμάτων για τη διαφορετικότητα/ποικιλομορφία (diversity) στα σχολικά μαθήματα και το εκπαιδευτικό υλικό.

Η πλειονότητα των ερωτηθέντων στη Ε.Ε. συμφωνεί ή «μάλλον συμφωνεί» με την άποψη ότι, τα σχολικά μαθήματα και το εκπαιδευτικό υλικό θα πρέπει να ενσωματώσουν πληροφορίες για τη διαφορετικότητα στη βάση των κριτηρίων που αποτελούν λόγους διάκρισης. Ωστόσο, καταγράφονται σημαντικές διαφοροποιήσεις τόσο μεταξύ των χωρών όσο και στη βάση των αιτιών διάκρισης που εξετάζονται.

Η ενσωμάτωση της διάστασης της αναπηρίας, που διερευνήθηκε για πρώτη φορά στο ευρωβαρόμετρο του 2019, καταλαμβάνει τα μεγαλύτερα ποσοστά θετικών στάσεων των ερωτηθέντων στην Ελλάδα αλλά και στην Ευρώπη, με το 93% του εθνικού δείγματος και το 86% του ευρωπαϊκού να συμφωνούν απολύτως ή μάλλον να συμφωνούν με την εισαγωγή πληροφοριών για την αναπηρία στα σχολεία (Top3: Σουηδία: 97%, Κυπρος & Ολλανδία & Φιλανδία: 94% / Bottom3: Σλοβακία & Ρουμανία & Ουγγαρία: 69%).

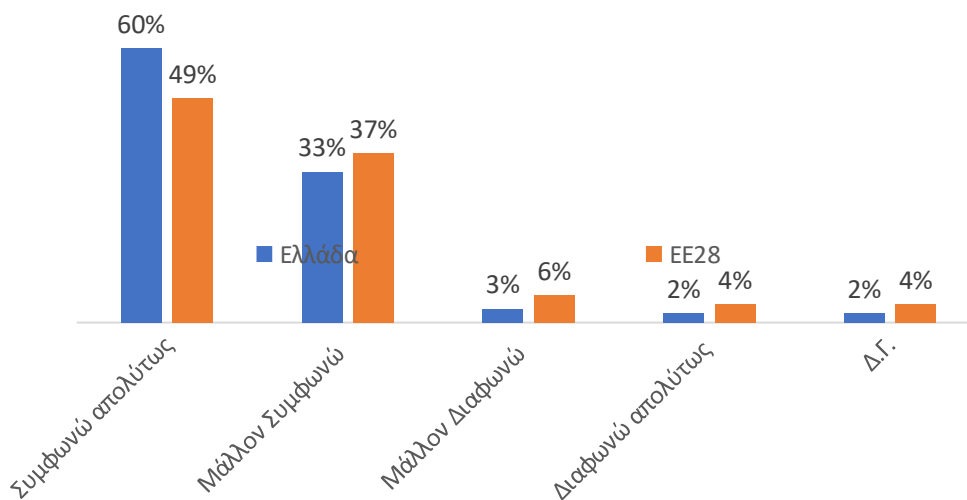
Αντιθέτως, περιορισμένες συγκριτικά είναι οι θετικές στάσεις των ερωτηθέντων ως προς την ενσωμάτωση πληροφοριών σχετικά με τα διαφυλικά και τα διεμφυλικά άτομα καθώς και το σεξουαλικό προσανατολισμό.

Γράφημα 11: ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΤΗΤΑ ΣΤΑ ΣΧΟΛΙΚΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ (2019)

Η αναλυτική εξέταση των απαντήσεων για την αναπηρία καταδεικνύει ωστόσο σημαντικό ποσοστό πολιτών σε Ελλάδα και Ε.Ε. που ισοδυναμεί με το 1/3 του δείγματος, οι οποίοι παρότι εκφράζουν θετική γνώμη διατηρούν ενδοιασμούς σχετικά με την ενσωμάτωση πληροφοριών για την αναπηρία στα σχολεία, καθώς δηλώνουν «μάλλον σύμφωνοι» με αυτό το μέτρο.

Γράφημα 12: ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΤΗΤΑ ΣΤΗ ΒΑΣΗ ΤΗΣ ΑΝΑΠΗΡΙΑΣ ΣΤΑ ΣΧΟΛΙΚΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ (2019)

9 Ανώνυμη χορήγηση προσωπικών δεδομένων για την αναπηρία και την υγεία για ερευνητικούς σκοπούς με στόχο την καταπολέμηση των διακρίσεων

Η έρευνα, μεταξύ των υπόλοιπων θεματικών, εξετάζει επίσης εάν οι πολίτες προτίθενται να γνωστοποιήσουν ανώνυμα προσωπικά τους δεδομένα που μπορούν να συμβάλλουν στην καταπολέμηση των διακρίσεων.

Σε όλες τις ευρωπαϊκές χώρες η πλειονότητα των ερωτηθέντων συμφωνεί ή «περίπου συμφωνεί» να χορηγεί ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα σε ανώνυμη βάση, στο πλαίσιο στατιστικών ή απογραφικών ερευνών με σκοπό την καταπολέμηση των διακρίσεων.

Εδικότερα, σε ότι αφορά τη χορήγηση δεδομένων αναπηρίας, το 67% των ευρωπαίων πολιτών και το 65% των ερωτηθέντων στη χώρα είναι εντελώς ή κάπως θετικό με το ενδεχόμενο να παρέχει πληροφορίες αυτού του είδους, ενώ εντελώς θετικό δηλώνει το 31% των ερωτηθέντων σε εθνικό επίπεδο και το 36% των πολιτών σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Πίνακας 3: ΧΟΡΗΓΗΣΗ ΑΝΩΝΥΜΩΝ ΠΡΟΣΩΠΙΚΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΗΡΙΑ ΜΕ ΣΤΟΧΟ ΤΗΝ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΩΝ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ -2019

	Ελλάδα	Ε.Ε 28
Εντελώς θετικός/η	31%	36%
Κάπως θετικός/η	34%	31%
Κάπως αρνητικός/η	15%	14%
Εντελώς αρνητικός/η	16%	13%
Δ.Γ.	4%	6%

Στην έρευνα εξετάζεται και η στάση των ερωτηθέντων ως προς τη χορήγηση δεδομένων σχετικά με την υγεία τους, μεταβλητή ή οποία έχει παρόμοια κατανομή με αυτή της αναπηρίας, και επιπροσθέτως διατίθενται σε διαχρονική βάση.

Το 2019, εντελώς θετικοί δηλώνουν το 35% των πολιτών σε επίπεδο Ε.Ε. και το 31% των ερωτηθέντων στην Ελλάδα, ως προς το ενδεχόμενο να χορηγήσουν δεδομένα σχετικά με την υγεία τους σε στατιστικές έρευνες/απογραφές με στόχο την καταπολέμηση των διακρίσεων.

Είναι αξιοσημείωτο το εύρημα ότι στην Ελλάδα μεταξύ των ετών 2006 και 2019 οι θετικές στάσεις σημειώνουν πτώση της τάξεως των 9 ποσοσταίων μονάδων. Ταυτόχρονα και σε επίπεδο Ε.Ε., η επιφυλακτικότητα των πολιτών σχετικά με τις πιθανές χρήσεις των ευαίσθητων προσωπικών τους δεδομένων δεν έχει καμφθεί κατά το ίδιο διάστημα, καθώς σημειώνεται μείωση των θετικών στάσεων συνολικά κατά 6 μονάδες.

Πίνακας 4: ΧΟΡΗΓΗΣΗ ΑΝΩΝΥΜΩΝ ΠΡΟΣΩΠΙΚΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΓΕΙΑ ΜΕ ΣΤΟΧΟ ΤΗΝ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΩΝ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ -2019

	2019		2015		2006	
	ΕΛΛΑΔΑ	Ε.Ε.	ΕΛΛΑΔΑ	Ε.Ε.	ΕΛΛΑΔΑ	Ε.Ε.
Εντελώς θετικός/η	31%	35%	32%	37%	46%	36%
Κάπως θετικός/η	33%	30%	31%	29%	27%	35%
Κάπως αρνητικός/η	15%	15%	15%	15%	11%	14%
Εντελώς αρνητικός/η	18%	14%	20%	14%	15%	10%
Δ.Γ.	3%	6%	4%	5%	1%	5%

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Billiet & Meuleman (2007). Measuring attitudes and feelings towards discrimination in cross-nation research: lessons from the European Social Survey. Conference paper στο “33rd CEIES Seminar: Ethnic and racial discrimination on the labour market: measurement, statistics and indicators” Ανακτήθηκε από:

<https://ec.europa.eu/eurostat/documents/1001617/4577877/3-1-BILLIET-EN.pdf>

European Commission (2007). Special Eurobarometer 263: Discrimination in the European Union. Brussels: European Commission.

European Commission (2012). *Special Eurobarometer 393: Discrimination in the EU in 2012*. Brussels: European Commission.

European Commission (2015). *Special Eurobarometer 437: Discrimination in the EU in 2015*. Brussels: European Commission.

European Commission (2019). *Special Barometer 493: Discrimination on European Union*. Brussels: European Commission.

Rubin & Taylor & Pollitt & Krapels & Pardal. (2014). *Intolerance in Western Europe*. Analysis of trends and associated factors. Cambridge: RAND.

Πανταζής, Β., 2015. Αντιρατσιστική εκπαίδευση. [ηλεκτρ. βιβλ.] Αθήνα: Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών. Διαθέσιμο στο: <http://hdl.handle.net/11419/1633>

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση
Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

<https://www.gesis.org/eurobarometer-data-service/home>